

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ БІОЛОГІЇ ТВАРИН**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

в.о. директора Інституту  
біології тварин НААН

Вудмаска І. В.

«14» листопада 2023 року



**ПОЛОЖЕННЯ  
ПРО ВНУТРІШНЮ СИСТЕМУ ЯКОСТІ ОСВІТИ  
В ІНСТИТУТІ БІОЛОГІЇ ТВАРИН НААН**

Схвалено рішенням вченої ради  
Інституту біології тварин НААН  
від «14» листопада 2023 року  
(Протокол № 11)

**Львів – 2023**

## ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти у Інституті біології тварин НААН України (далі – Положення) розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», наказу МОН України від 01.06.2016 № 600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» та на принципах, викладених у «Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)», зокрема:

- відповідності європейським та національним стандартам якості вищої освіти;
- автономії закладу вищої освіти, який несе відповідальність за забезпечення якості вищої освіти;
- системного підходу, який передбачає управління якістю на всіх етапах освітнього процесу;
- компетентнісного підходу, який передбачає перехід із процесної на результатну парадигму навчання;
- студентоцентрованого підходу до навчання й викладання із застосуванням гнучких навчальних траєкторій та визнанням компетентностей, набутих неформальними освітніми програмами;
- здійснення моніторингу якості освітньої діяльності;
- інтегративності (зв'язку освіти з науковими дослідженнями та інноваціями);
- постійного підвищення якості освітньої діяльності;
- залучення здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших зацікавлених сторін (стейкхолдерів) до процесу забезпечення якості;
- відкритості та прозорості на усіх етапах забезпечення якості вищої освіти;
- комунікаційної підтримки, яка забезпечить зміну інформаційно-роз'яснювальної роботи на двосторонню комунікацію.

Метою внутрішньої системи забезпечення якості освіти в Інституті є досягнення позитивної динаміки якості підготовки здобувачів вищої освіти шляхом забезпечення відповідності освітньої діяльності вимогам державних освітніх стандартів та потребам зацікавлених сторін.

Система забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в Інституті складається з таких компонентів:

- підсистема моніторингу умов освітньої діяльності (зовнішній контекст та освітній потенціал ЗВО);
- підсистема моніторингу процесів освітньої діяльності та супроводжувальних процесів;
- підсистема діагностики результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- підсистема встановлення зворотного зв'язку з учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами.

Гарантом якості виступає освітнє середовище Інституту, у якому зміст освітніх програм, навчальні можливості та ресурсне забезпечення відповідають цій меті.

Політика Інституту щодо забезпечення якості освіти спрямована на розвиток культури якості, яка включає пошук шляхів удосконалення якості та відображає взаємозв'язок між науковими дослідженнями, з одного боку, та навчанням і викладанням з іншого, а також враховує національний контекст, у якому працює заклад, інституційний контекст і стратегічний підхід закладу.

Внутрішня система забезпечення якості освіти передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- розроблення і затвердження освітніх програм відповідно до Стандартів вищої освіти, певного рівня Національної рамки кваліфікацій вищої освіти, а отже й Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти;

- підвищення якості контингенту здобувачів вищої освіти;
- посилення кадрового потенціалу Інституту;
- забезпечення необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти за кожною освітньою програмою;
- організація інформаційного менеджменту, у тому числі збір, аналіз і використання відповідної інформації для ефективного управління освітнім процесом;
- забезпечення публічності інформації про діяльність Інституту;
- здійснення самооцінки якості освіти й освітньої діяльності як основи для зовнішнього забезпечення якості;
- створення ефективної системи та механізмів забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників Інституту та здобувачів вищої освіти.

## **РОЗРОБЛЕННЯ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ**

Механізм розробки, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм здійснюється відповідно до Стандартів освітньої діяльності, Стандартів вищої освіти, певного рівня Національної рамки кваліфікацій вищої освіти, Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти.

Освітня програма має базуватися на компетентному підході й поділяти філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі».

Розроблення та впровадження освітніх програм на всіх рівнях вищої освіти в Інституті здійснюється проектними групами з розроблення освітніх програм.

Супроводження, моніторинг, корегування та реалізація освітніх програм на всіх рівнях вищої освіти в Інституті здійснюється групами забезпечення спеціальності.

Проектні групи та групи забезпечення спеціальності є учасниками забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, формуються окремо за кожною Освітньо-науковою програмою.

Розроблення освітніх програм передбачає створення таких її складових:

1. профіль освітньої програми (загальна інформація, мета, характеристика освітньо-наукової програми з чітким визначенням предметної галузі, опис придатності випускників до працевлаштування та подальшого навчання, короткий опис основних підходів, методів та технологій викладання й навчання, програмні компетентності (інтегральна, загальні, фахові), програмні результати навчання (на основі дескрипторів Національної рамки кваліфікацій: знання, уміння, комунікація, автономія та відповідальність), ресурсне забезпечення реалізації програми, академічна мобільність);

2. перелік компонент (складових) освітньої програми;

3. структурно-логічну схему програми;

4. матриці забезпечення компонентами програми програмних компетентностей та результатів навчання.

В освітній програмі має бути чітко зазначена освітня кваліфікація, яку отримують здобувачі вищої освіти у разі її успішного завершення.

Інститут визначає зміст навчання та регламентує організацію освітнього процесу. Обов'язковим елементом навчального плану є пояснювальна записка, яка містить таблицю відповідності між освітніми компонентами програми та компетентностями і програмними результатами навчання.

Навчальний план ухвалюється Вченою радою інституту і затверджується директором Інституту.

Робочий навчальний план укладається на поточний навчальний рік на основі затвердженого в установленому порядку навчального плану за роком прийому з урахуванням змін, обумовлених календарем року навчання.

З метою реалізації індивідуальної освітньої траєкторії як персонального шляху реалізації особистісного потенціалу здобувача вищої освіти, для кожного ЗВО розробляється

індивідуальний навчальний план, який визначає послідовність, форму і темп засвоєння освітніх компонентів освітньої програми.

Вибіркові навчальні дисципліни складаються з двох компонентів:

- 1) навчальні дисципліни за вибором закладу вищої освіти;
- 2) навчальні дисципліни вільного вибору здобувачами вищої освіти.

Для кожного освітнього компоненту освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми розробляється робоча програма навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми підготовки фахівців. Робоча програма навчальної дисципліни містить загальну інформацію про освітній компонент; мету, яка пов'язана з компетентностями, визначеними освітньою програмою; обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС та його розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять.

Кожен науково-педагогічний працівник до початку розроблення робочої програми навчальної дисципліни має бути ознайомлений із програмними результатами навчання, яких необхідно досягти здобувачу вищої освіти, і з компетентностями, яких має набути ЗВО відповідно до освітньої програми.

## **СТРУКТУРА**

Відповідальність за забезпечення якості навчання і викладання покладається на наступних керівників та підрозділи Інституту:

- директор;
- заступник директора з наукової роботи (організація освітнього процесу, інтеграція наукових досліджень та освітнього процесу);
- заступник директора з інноваційно-наукової діяльності (ліцензування та акредитація, співпраця з методичною комісією, бібліотечні та інші інформаційні ресурси);
- Вчена рада Інституту;
- Група забезпечення якості освітньої діяльності Інституту (опитування аспірантів, випускників, працевдавців і викладачів; професійний розвиток викладачів; участь у вдосконаленні навчальних курсів, освітньої програми та якості викладання; дотримання норм академічної доброчесності);
- структурні підрозділи Інституту (вдосконалення навчальних курсів, освітньо-наукової програми та якості викладання);
- Рада молодих вчених (просування аспірантських ініціатив, участь у забезпеченні якості та прийнятті важливих рішень).

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ**

Забезпечення якості освітньої діяльності здійснюється в Інституті двома шляхами: через забезпечення якості управлінських процесів (у т.ч. освітньо-наукової діяльності) та врахування якості підготовки аспірантів.

До забезпечення якості управління в Інституті входить:

- якість організаційного, методичного та матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу;
- якість викладання;
- якість курсів та освітніх програм;
- якість підготовки аспірантів (якість навчання);
- відповідність випускників кваліфікаційним вимогам за спеціальностями;
- здатність керівників різних підрозділів приймати управлінські рішення стосовно подальшого вдосконалення та розвитку системи якості освітньої діяльності Інституту.

## **ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ ТА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ**

Розподіл відповідальності з метою перегляду і вдосконалення освітнього процесу, навчальних курсів та освітньої програми здійснюється наступним чином:

- Група забезпечення якості освітньої діяльності Інституту у співпраці із відділом аспірантури та Радою молодих вчених здійснює регулярний моніторинг якості викладання, навчальних курсів та освітньої програми через опитування аспірантів. Це опитування організовується після завершення кожного навчального семестру;

- питання, пов'язані з якістю викладання і навчання відносяться до компетенції Вченої ради Інституту. В разі виявлення під час опитувань аспірантів чи за результатами сесій позитивних викладацьких практик (досвіду) чи недоліків, позитивних чи негативних свідчень стосовно успішності аспірантів, ці питання включаються до порядку денного засідань Вченої ради не рідше одного разу на семестр. На такі засідання запрошуються зацікавлені аспіранти;

- питання, пов'язані з переглядом (оновленням, вдосконаленням, створенням нових) навчальних курсів та освітньої програми розглядаються на засіданні Вченої ради Інституту (щонайменше один раз на рік). На такі засідання запрошуються зацікавлені аспіранти, випускники і працевдавці. Вчена рада може ініціювати такі засідання за потреби: з власної ініціативи або внаслідок результатів опитувань аспірантів, а також зовнішніх стейкхолдерів;

- Вчена рада, Група забезпечення якості освітньої діяльності Інституту, методична комісія, заступник директора з наукової роботи в разі потреби можуть ініціювати перегляд, внесення змін і доповнень до документів, що забезпечують освітній процес;

- забезпечення якості освітньої діяльності Інституту здійснюється на принципах децентралізації, автономії та ініціативності всіх підрозділів, викладачів і співробітників. Особливе значення має автономія викладача в організації викладання навчальних курсів, визначенні принципів роботи академічної групи, термінів поточного і підсумкового контролю та умов оцінювання;

- методична комісія здійснює регулярний аналіз робочих програм дисциплін та навчально-методичних матеріалів.

## **ОЦІНЮВАННЯ АСПІРАНТІВ, НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІНСТИТУТУ**

Оцінювання знань аспірантів здійснюється відповідно до Положення «Критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів за третім освітньо-науковим рівнем вищої освіти в Інституті біології тварин НААН».

Система оцінювання знань аспірантів включає такі види контролю: поточний, підсумковий та атестацію.

Форми проведення та критерії оцінювання поточного й підсумкового контролю визначаються у робочій програмі і рейтинговій системі оцінювання результатів навчання.

Оцінювання досягнень наукових та науково-педагогічних працівників здійснюється відповідно до «Положення про критерії, правила і процедури рейтингового оцінювання навчальної, методичної, організаційної та наукової діяльності науково-педагогічних (педагогічних) працівників в Інституті біології тварин НААН».

Система оцінювання результатів навчання включає поточний, підсумковий (семестровий) контроль та атестацію здобувачів вищої освіти.

Процедури оцінювання мають відповідати наступним вимогам: призначатися для вимірювання досягнення визначених результатів навчання та інших цілей програми; відповідати своєму призначенню; мати чіткі опубліковані критерії для виставлення балів; проводитись особами, які розуміють роль оцінювання для просування ЗВО в оволодінні компетентностями, пов'язаними з їхніми майбутніми кваліфікаціями.

Поточний контроль проводиться у формі тестів, роботи на практичних заняттях, виступів на семінарах та конференціях, підготовки наукових звітів.

Основна мета поточного контролю – отримання інформації щодо ступеня продуктивності процесу навчання. Його особливостями є: визначення та обговорення викладачем і ЗВО результатів навчання та критеріїв їх досягнення; забезпечення продуктивного зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами

у процесі навчання; активна роль ЗВО у освітньому процесі; надійна комунікація між викладачем і ЗВО; відповідна реакція викладача на навчальні запити та потреби ЗВО.

Підсумковий контроль передбачає диференційований залік або усний іспит. Аспірант вважається допущеним до підсумкового контролю з дисциплін освітньо-наукової програми, якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом з цієї дисципліни.

Метою підсумкового контролю є оцінювання ЗВО за результатами протягом відповідного освітнього періоду.

На початку семестру науково-педагогічний працівник, який викладає навчальну дисципліну, повинен ознайомити ЗВО із формою підсумкового контролю, змістом завдань попереднього навчального періоду, а також із критеріями оцінювання. Підсумкова семестрова оцінка досягнення ЗВО результатів навчання визначається як сума поточних балів та балів, отриманих під час складання екзамену чи заліку. Мінімальний бал для отримання позитивної оцінки – 60, максимальний – 100.

#### **Сумарна оцінка виставляється за розширеною шкалою підсумкового контролю:**

| Оцінка за розширеною шкалою | Бали   | Оцінка ECTS |
|-----------------------------|--------|-------------|
| Відмінно                    | 90-100 | A           |
| Дуже добре                  | 80-89  | B           |
| Добре                       | 75-79  | C           |
| Задовільно                  | 60-74  | D           |
| Достатньо                   | 50-59  | E           |
| Незадовільно                | 35-49  | FX          |
| Неприйнятно                 | 1-34   | F           |

Здобувачам вищої освіти, які отримали позитивну оцінку досягнутих результатів навчання за певний компонент освітньої програми, присвоюється кількість кредитів ЄКТС, яка відповідає кількості кредитів, призначених компоненту. Присвоєння кредитів засвідчує відповідність особи вимогам освітнього компоненту.

У межах дисциплін, що забезпечують професійну підготовку, позитивні оцінки з поточного і підсумкового контролю можуть виставлятися автоматично, якщо аспірантом підготовлені та опубліковані наукові статті у збірниках, які входять до фахових видань та/або видань, які включені до міжнародних наукометричних баз. Кількість статей та їх тематика передбачається навчальним планом дисципліни.

Наукова складова програми: Проміжний контроль у формі річного звіту відповідно до індивідуального плану. Апробація результатів досліджень на наукових конференціях. Публікація результатів досліджень у фахових наукових виданнях (не менше однієї у виданні, що входять до наукометричної бази Scopus або іншої міжнародної бази, визначеної Науково-методичною радою МОН України). Презентація результатів дисертаційного дослідження на науковому семінарі. Впровадження результатів досліджень у господарствах різних організаційно-правових форм. Публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення фактичної відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

#### **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

Професійний розвиток (підвищення кваліфікації) наукових співробітників – цілеспрямоване безперервне удосконалення професійних компетенцій, які сприяють підвищенню якості управлінської, навчальної, методичної, наукової, інноваційної, творчої та виховної діяльності Інституту.

Підвищення кваліфікації викладачів спрямовано на засвоєння інноваційних методик викладання та формування робочих програм дисциплін у відповідності з європейськими стандартами.

Наукові та науково-педагогічні працівники підвищують кваліфікацію у відповідних наукових, освітньо-наукових установах та організаціях як в Україні, так і за її межами один раз у 5 років.

Підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників Інституту регламентується Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України від 24.01.2013 року № 48 «Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації та стажування наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів», Статутом Інституту.

Метою підвищення кваліфікації та стажування наукових, науково-педагогічних працівників Інституту є вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення, розширення й оновлення професійних компетентностей.

### **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІНСТИТУТ, ОСВІТНЮ ПРОГРАМУ**

Публічність інформації про діяльність Інституту забезпечується, зокрема згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту».

Інформація оприлюднюється на офіційному веб-сайті Інституту, який містить основну інформацію про його діяльність (структура, ліцензії та освітня, освітньо-наукова, видавнича, структурні підрозділи та їх склад, правила прийому, контактна інформація тощо).

Інформація, що підлягає оприлюдненню на офіційному веб-сайті Інституту, систематично оновлюється.

### **ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В НАУКОВИХ ПРАЦЯХ ПРАЦІВНИКІВ І ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Систему запобігання та виявлення плагіату створено відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту»

Система спрямована на запобігання та виявлення таких видів порушень академічної доброчесності:

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;
- формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже відомої інформації, що стосується освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Академічним плагіатом вважається:

- копіювання та оприлюднення виконаної іншим автором роботи; – дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) чужої роботи у свою без належного оформлення цитування;
- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;
- парафраза (переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту).

Система запобігання та виявлення академічного плагіату розповсюджується на наукові та методичні праці науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників Інституту, докторантів, аспірантів, осіб, прикріплених до Інституту з метою здобуття ступеня доктора філософії (кандидата наук) поза аспірантурою.

Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- науково-методичні праці (підручники, навчальні посібники, дистанційні курси тощо), монографії та інші роботи, що вимагають рекомендації Вченої ради Інституту до видання;
- рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного та науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів);
- дисертаційні роботи та автореферати.

Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів для розгляду Вченою радою Інституту.

Безпосередньо перевірку матеріалів на академічний плагіат, за відповідним дорученням, організовують:

- вчений секретар Вченої ради Інституту;
- відповідальні секретарі наукових журналів та оргкомітетів конференцій;
- наукові керівники дисертаційних робіт;

Інструментом для виявлення запозичень є програмно-технічні засоби (сервіси) з перевірки наукових, науково-методичних, дипломних та навчальних робіт. Для підвищення об'єктивності перевірки унікальності роботи та виявлення плагіату може застосовуватися декілька програм пошуку.

Перелік програм пошуку та порядок виявлення плагіату визначається методичною інструкцією щодо перевірки робіт на академічний плагіат із використанням програмно-технічних засобів.

Відповідальність за академічний плагіат.

У разі виявлення академічного плагіату в дисертації на здобуття наукового ступеню, така дисертація знімається із захисту незалежно від стадії розгляду без права повторного захисту.

Відповідальність наукових, науково-педагогічних, та інших працівників Інституту за академічний плагіат визначається їхніми посадовими інструкціями, Правилами внутрішнього розпорядку Інституту та Етичних кодексом ученого.

Система запобігання та виявлення академічного плагіату включає такі процедури та заходи:

- формування атмосфери не сприйняття академічної не доброчесності;
- інформування здобувачів вищої освіти, викладачів та науковців про необхідність дотримання правил академічної етики;
- створення умов, що унеможливають академічний плагіат;
- підвищення відповідальності за академічний плагіат;
- підготовка, видання та розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення в наукових і навчальних роботах матеріали;
- проведення для аспірантів, докторантів заходів із питань наукової етики та недопущення академічного плагіату;



– розміщення на офіційному веб-сайті Інституту та в періодичних виданнях інформації про етичні принципи та правила дотримання академічної доброчесності.

### **ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ**

Це Положення вводиться в дію з дня його ухваленням Вченої ради та затвердження директором Інституту.

Зміни та доповнення до цього Положення можуть вноситися за ухвалою Вченої ради Інституту.

Відповідальність за актуалізацію цього Положення та контроль за його виконанням несуть посадові особи Інституту відповідно до їхніх функціональних обов'язків.